

Obraćanje visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU za Bosnu i Hercegovinu, Christiana Schwarz-Schillinga, Vijeću sigurnosti UN-a

Gospodine predsjedniče, dame i gospodo,

Prvi put sam vam se obratio prije šest mjeseci, ubrzo nakon što sam stupio na dužnost visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU za Bosnu i Hercegovinu.

Ja sam tom prilikom naznačio važnost stavljanja više odgovornosti u ruke organa Bosne i Hercegovine, kao i način na koji namjeravam primjeniti princip lokalne odgovornosti u cilju pružanja pomoći ovoj zemlji na njenom putu prema evroatlantskim integracijama. Pola godina nakon toga, želim s vama razgovarati o kompleksnoj realnosti praktične primjene ovoga principa.

Također ću opisati kako nastojimo pomoći Bosni i Hercegovini da izvrši tranziciju sa implementacije mira prema evroatlantskoj integraciji. Naglasiću i područja u kojima su načinjeni pomaci, i područja u kojima nisu, kao i preostala pitanja koja tek treba rješavati.

Izvještaj koji se nalazi pred vama odnosi se na prvih šest mjeseci ove godine i završava odlukom Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira iz juna 2006. godine o zatvaranju Ureda visokog predstavnika krajem juna 2007. godine.

Razvoj situacije od tada demonstrirao je veličinu izazova

ostvarenja lokalne odgovornosti i Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira morat će ga razmotriti kada početkom naredne godine bude razmatrao svoju odluku, uzimajući u obzir cjelokupnu situaciju u Bosni i Hercegovini i regionu.

Bosanskohercegovačka stvarnost danas je na mnogo načina neugodna.

Bosanskohercegovačkim političarima je bilo teško da izbjegnu iskušenje da krive političke protivnike ili međunarodnu zajednicu za nedovoljne pomake.

A građani Bosne i Hercegovine osjećali su frustraciju zbog sporosti procesa reformi.

Na svu sreću, na svim stranama u Bosni i Hercegovini postoji dosta dobre volje.

Nažalost, dobra volja ne preovladava svuda i oportunisti su nastojali da iskoriste poteškoće tranzicije i oslanjaju se na pothranjivanje starih strahova.

Ovo otežava posao onim političarima koji imaju hrabrosti da preuzmu veću odgovornost za upravljanje zemljom i pružanje usluga njenim građanima.

Čini se da se u nekim krugovima međunarodne zajednice smatra kako sada nije pravo vrijeme da se odstupi i preda kontrolu iz svojih ruku, i da nam možda treba više vremena i strpljenja.

Ipak u ovim vremenima iskušenja, međunarodna zajednica mora držati svoj kurs i nastaviti sa postepenom predajom odgovornosti.

Ta predaja odgovornosti ne smije biti tako brza da postane pretežak teret liderima u Bosni i Hercegovini i onemogućiti im da preuzmu kontrolu. Ali, istovremeno, ne smije biti ni previše spora jer bi lideri ove zemlje mogli doći u situaciju da ne razviju osjećaj odgovornosti za bosanskohercegovačku situaciju, sa odgovarajućim osjećajem dužnosti prema građanima

koji su iz izabrali.

Bosna i Hercegovina je, na mnogo načina, imala sreću jer je pravac u kojem putuje jasno utvrđen.

Evropska unija nudi izgleda za članstvo Bosni i Hercegovini i zemljama Zapadnog Balkana, kao što je to uspješno uradila i sa srednjeevropskim zemljama koje su pristupile u članstvo 2004. godine, kao i Bugarskom i Rumunijom, koje će pristupiti Uniji naredne godine.

Ako postoji jedno pitanje o kome se slaže ogromna većina u Bosni i Hercegovini, onda je to da budućnost njihove zemlje leži u Evropi.

Ovo je tačno i pored činjenice da su politički lideri u Republici Srpskoj povremeno izjavljivali da su radije spremni žrtvovati evropsku budućnost Bosne i Hercegovine nego činiti kompromis po nekim pitanjima.

Ova evropska perspektiva bi, stoga, trebalo da postane pokretač oporavka ove zemlje, podstrek za reformu i garancija budućeg prosperiteta.

Da bi se to postiglo, političari ove zemlje moraju poduzeti potrebne korake da bi dostigli evropske standarde. U pregovorima sa Evropskom komisijom o potpisivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, institucije Bosne i Hercegovine su nastupile vrlo profesionalno.

Bosanskohercegovački pregovarači su bili izvanredni u pregovorima o tehničkim pitanjima Sporazuma, što mnogo obećava u pogledu njihovih mogućnosti i volje da urade ono što je potrebno u roku od nekoliko narednih godina da zaključe proces integracije sa EU.

Dozvolite mi da ovdje odam priznanje za ulogu koju je odigrao premijer Adnan Terzić, koji će vam se obratiti odmah nakon mene, kao i glavni pregovarači, Igor Davidović i Osman

Topčagić.

Međutim, također postoji i politička strana Sporazuma, a političke reforme, koje su preduslov za završetak procesa pregovora o stabilizaciji i pridruživanju, su zaustavljene.

Djelimično, reformski proces je zaustavljen zbog neizbježne potrebe za periodom adaptacije i podešavanja prema konceptu lokalne odgovornosti i sposobnosti da se ona provede u praksi.

A djelimično je zaustavljen i zbog izbora koji su održani 1. oktobra. Izbori su neizbježno uveli jedan period kampanji i izborne retorike, što je predstavljalo udaljavanje od duha kompromisa i saradnje u rješavanju problema, koji je bio potreban za preduzimanje smislenih reformi u cilju ispunjenja zahtjeva evro-atlanstske integracije.

Međutim, propust da se okonča pitanje donošenja zakona u oblasti javne radio-televizije, nedovoljni pomaci po pitanju zakona o visokom obrazovanju i zakona koji su ključni za fiskalnu održivost svakako usporavaju pomake Bosne i Hercegovine prema Evropi.

Jedan od ključnih preostalih zahtjeva Sporazuma o pridruživanju i stabilizaciji je pitanje restrukturiranja policije.

Ovo je potrebno da bi Bosna i Hercegovina načinila dalje pomake prema EU integraciji, i iznad svega, potrebno je za dobrobit građana Bosne i Hercegovine.

Direkcija za reformu policije djeluje od januara i, prema planu, trebala bi donijeti plan implementacije krajem ovoga mjeseca, koji se zasniva na tri principa koje je utvrdila Evropska komisija.

Osiguranje političke saglasnosti za ovaj plan bit će ključni test sposobnosti lokalnih institucija da preuzmu odgovornost.

Restrukturiranje policije i druge reforme nisu mala stvar.

One zadiru u samu srž sposobnosti Bosne i Hercegovine da se razvija i raste, da funkcionira efikasno i na pravi način služi svojim građanima.

Druga oblast koja također zadire u samo središte identiteta Bosne i Hercegovine – kako prošlog tako i budućeg – je pitanje ustavne reforme.

Daytonski ustav je donesen 1995. godine u cilju završetka rata.

Taj Ustav treba evoluirati kako ispunio potrebu za postojanjem funkcionalne, fiskalno održive države koja se može pridružiti euroatlanskim institucijama i za postojanjem demokratske države koju svi njeni građani prihvataju kao legitimnu.

Lideri političkih stranaka, na svim stranama, su se tokom 2005. i početkom 2006. godine redovno sastajali. Nakon sati i sati zajedničkih razgovora o pitanjima oko kojih je bilo moguće postići kompromis i pitanjima oko kojih još uvijek nije moguće postići koncenzus, prvi paket ustavnih amandmana je dogovoren u martu.

Uprkos općoj podršci ovom paketu i optimističkim prognozama kako su bh. političari spremni napraviti prvi korak, inicijativa nije uspjela – nedostajala su samo dva glasa za potrebnu dvotrećinsku većinu glasova u Parlamentu.

Ovo je bio žestok udarac za one koji su se usudili napraviti korak u smjeru koji je bio zahtjevan ali od suštinskog značaja. Ovaj neuspjeh su nakon toga iskoristili protivnici ustavnih amadmana koji su odlučili da se povuku iz dotadašnjeg konstruktivnog pregovaračkog procesa.

Da budemo jasni, paket ustavnih reformi nije savršen. Međutim, on predstavlja razuman prvi korak ka formiranju funkcionalnijih državnih struktura koje će biti uspješnije u zadovoljavanju evropskih standarda. Taj paket takođe predstavlja kompromis i napredak koji je trenutno moguće

postići.

Ova nesavršena politička realnost u kojoj je kompromis put ka postizanju napretka predstavlja samu suštinu koncepta odgovornosti. To je način na koji se postepeno može izgraditi bolja budućnost. Nema jednostavnijih alternativa, nema savršenih političkih rješenja koja čekaju na nas.

Političari u Bosni i Hercegovini moraju shvatiti da se ovakva važna pitanja mogu rješavati samo korak po korak, putem okupljanja svih strana u okviru procesa, utvrđivanja pitanja oko koji može odnosno ne može biti pronađeno kompromisno rješenje, nastojanjem da se izvuče najbolje iz onih pitanja oko kojih je moguće postići napredak umjesto da se fokusira na oblasti u kojima napredak još uvijek nije moguć.

Političke stranke koje su usaglasile ove amandmane se još uvijek drže svojih obećanja i obaveza. Zbog toga još uvijek postoji mogućnost da se ovi amandmani prezentiraju novoizabranom Parlamentu.

Pitanje ustavne reforme će postati glavno političko pitanje u BiH čim budu formirane političke koalicije i organi vlasti.

Takođe trebate biti svjesni da će ovo pitanje još dugo biti aktuelno, s obzirom da je prvi paket tek početak dugoročnog procesa na čiju podršku su se obavezale i Evropa i Sjedinjene Američke Države.

Još jedno pitanje koje će ostati aktuelno je pitanje saradnje s Međunarodnim tribunalom za ratne zločine počinjene na teritoriji bivše Jugoslavije s sjedištem Hagu.

Činjenica da su poslije svih ovih godina osobe osumnjičene za ratne zločine, poput Ratka Mladića i Radovana Karadžića, još uvijek na slobodi i dalje ugrožava mirovni proces i povjerenje u vladavinu zakona i pokazuje da ne postoji spremnost za suočavanje s zločinima iz prošlosti.

Uslovi koje je potrebno ispuniti kako bi se okončao proces implementacije mira i proces integracije u EU su jasni. Organi vlasti Bosne i Hercegovine imaju odgovornost za oba ova procesa.

Ovo nas opet dovodi do pitanja tranzicije.

Odluka o zatvaranju Ureda visokog predstavnika i jačanju uloge Evrope, koju je Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira donio u junu, značila je priznavanje napretka koji je tokom proteklih jedanaest godina postignut u Bosni i Hercegovini.

Evropska unija u svojstvu ključnog elementa sljedeće faze se sada intenzivnije angažira u Bosni i Hercegovini kako bi ovoj zemlji pomogla na putu ka Evropi, zaključivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i, posebno, jačanjem uloge specijalnog predstavnika Evropske unije.

U okviru ovog procesa, mnoga komplicirana pitanja, posebno pitanje ukidanja odluka o smjeni pojedinih zvaničnika i osoba iz političkog života koje su donijeli moji prethodnici, moraju biti riješena prije nego što OHR bude zatvoren.

Ovo nas dovodi do pitanja koje Ujedinjene nacije nisu riješile prije zatvaranja njihove Međunarodne policijske misije u Bosni i Hercegovini, tokom 2002. godine.

Kada sam se obratio Vijeću sigurnosti UN-a u aprilu, skrenuo sam vam pažnju na tešku situaciju u kojoj se nalaze decertificirani policajci zbog odluka koje je donio IPTF ne ostavljajući im mogućnost da ulože žalbu ili zahtjev za reviziju odluke.

Tom prilikom sam rekao: «Ne bismo trebali zagovarati principe vladavine prava, odgovornosti za reforme i općenito preuzimanje odgovornosti a pri tome istovremeno svojim vlastitim potezima pobijati ove principe.»

Od tog mog obraćanja, moje kolege su zajedno s kolegama i

Policijske misije EU i institucija BiH pomogle u utvrđivanju činjenica i definisanju osnovnih elemenata procesa revizije.

Uz to, jedan tim stručnjaka je dva puta u toku ove godine posjetio New York kako bi Sekretarijat, CDG i Misije EU obavijestio o razvoju situacije u vezi s ovim pitanjem.

Namjeravam da u saradnji s organima Bosne i Hercegovne nastavim raditi na rješavanju ovog pitanja.

Takođe sam spreman razmotriti svaki prijedlog koji dostave Ujedinjeni narodi.

Međutim, u pravnom i političkom smislu nisam u mogućnosti da rješim ovo pitanje. Sasvim je jasno da ovo pitanje morate riješiti vi.

Gospodine predsjedniče, dame i gospodo,

I dalje podržavam princip preuzimanja odgovornosti i nadam se da ću nadzirati proces tranzicije u skladu s rokovima koje sam vam prezentirao.

Međutim, takođe uviđam razboritost odluke Vijeća za implementaciju mira da još jednom razmotri i potvrdi svoju odluku iz juna 2006. godine o zatvaranju Ureda visokog predstavnika nakon temeljite i pažljive procjene situacije početkom slijedeće godine.

Neodgovorna retorika koja je obilježila predizbornu kampanju doprinijela je stvaranju osjećaja nesigurnosti kod jednog dijela stanovništva. Ovakva situacija zabrinjava, a zabrinjava i očigledna nesposobnost političara u Bosni i Hercegovini da rješavaju probleme u okviru postojećih ustavnih struktura i bez intervencija međunarodne zajednice.

Takođe, potrebno je donijeti niz odluka o finalnom statusu Kosova i ovo pitanje se nadvija nad cijelim regionom. Iako striktno govoreći ne postoji veza između te odluke i situacije u Bosni i Hercegovini, postoji mogućnost da se ta odluka

pokaže kao destabilizirajuća ukoliko njeno donošenje bude kasnilo.

Bez obzira na to, put je jasan. Političari Bosne i Hercegovine imaju priliku da pokažu kako se tranzicija može odvijati u skladu s rokovima tako što će preuzeti inicijativu, usvojiti i provesti mnoge nezavršene reforme i raditi, uz međunarodnu podršku, na izgradnji evropskog modela prosperitetne demokracije.

Hvala.